ԱՐԱՐԱՏ

ԼՐԱԳԻՐ ԱԶԳԱՅԻՆ ՓԱՂԱՓԱԿԱՆ ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ ԵՒ ԱՅԼՆ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Թիւրքիոյ և Ռուսիոյ համար տարեկան 23 Ֆրանգ
Ուրիշ ամեն տեղերի » » 20 »
Տնօրէնութիւնն ինք կը վճարէ փոստի ծախքը։
Բաժնեգիրները կանխիկ կը վճարուին։ Վեցամսեայ կամ եռամսեայ բաժանորդագրութիւններ ալ կընդունուին, առանց ոևէ յաւելման բաժնեգնին վրայ։
Խմբագիր-Տնօրէնին հետ կարելի է տեսնուիլ խմբագրատունը (rue Vacon, 50) ամեն օր կէսօրէնյետոյ, ժամ 2էն մինչև 4 միայն։

Ա ՏԱՐԻ ԹԻՒ 62
1886 ՄԱՐՏ 20
(ՄԱՐՏ 8 Հ. Տ.)
ՇԱԲԱԹ
Կը հրատարակուի Շ. և Երք. օրեր

ՊԱՏՄԱՆԵՆԵՐ
Ծանուցումներ կընդունուին հայերէն և ֆրանսերէն լեզուով։
Ծանուցման 1 միջակ գիրը 1 սանթիմ կարժէ. 1 գլխագիրը 2 սանթիմ։
Նամակ կամ ծրար ակնարկ է դրկել խմբագրութեան հետևեալ հասցէով. M. PORTOUKALIAN, rédacteur du journal *Arménia*, MARSEILLE (France)

Les annonces, en français et en arménien, sont reçues au bureau dela Rédaction (Rue Vacon, 50).

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹԻՒՆ

Ինչո՞վ ես մարդ.—Օրինակ Գ. Հայու մը անկեղծութիւնը. — Օրիորդ Բ. Մաճեանի կարդացած ճառը վարդանանց հանդիսին մէջ և վարդանանց հանդէս ի Ռոմանիա (նամակ Ռոմանիոյ).— Մահագոյժ.—Վ.սեմ. Գ. Օտեան Ի Ֆենոթ. — Ցքրանոական յուրեր.—Արեւելեան խնդիր.— Արտասահմանի լուրեր. — Գամառ.—Փաթիպաի երգեր.——Ծանուցումներ:

ԻՆՉՈ՞Վ ԵՍ ՄԱՐԴ

Սիրում եմ կարդալ «Արմենիա»ի վառվռուն ու կրակոտ յօդուածները, սիրում եմ վմայրուիլ ազգային այն սուրբ զգացմունքով, որը սկսած է մի ժամանակից ի վեր արտափայլուիլ «Արմենիա»ի ազգանուէր սիւնակների մէջ և արդէն մի տարօրինակ սէր դէպ իմ ազգն, դէպ իմ ազգային պարտաճանաչութեան հոգին սկսած է ոլորել ու ցնցել տարիներով թմրած ջլերս։ Ես զգում եմ իմ մէջ տարուկ նախապաշարմանց մի հոսանք. դա ընդհարուելով իրը մի նոր կեանց մէջ իրապես հնամլող անհատականն հոսանքս հետ, յարուցանում է մի բուռն զղղոում. լսում եմ դա. բա ինձ պատճառած այլայլման մէջ մի հաճոյական հրեշտակային ձայն. դա իմ հոգեկան ծէ խղճի ձայնն է, որ հարցնում է «ինչո՞վ ես մարդ»։

Սկսում եմ նայիլ չուրջս ապրող Անդրիացիների կենաց վերայ, նախանձիլ՝ մարդկային իրաւանց վերաբերեալ այդ ազգի բռնած արդի ազատ դիրքով. բայց երբ մի անգամ էլ ինձ բուրում է Դրեպիզական և այլ պարբերութեանց մէջ Թափած աբեան հոգի, երբ յիշում եմ այս ազգի պատմական հաղարաւոր մարտիրոսութիւններն ու ոճրագործութիւնները և դարպ հետևանք այսօրուայ աները անդորրութիւնն, ազգայնն, ծէ անհատական իրաւանց անհոգոյնն ծաւալումն, իսկոյն սկսում է միտքս դէպ այն վայրն ուր իմ մեծ պապ հայ Մելիքն հերոսաբար նուիրում էր իւր կեանքն ու արիւնն Ղարաբաղի ազատութեան համար, Խամսայի Մելիքութեանց իրաւանց համար։ Սակայն երբ տխուր յիշողութիւններից յետոյ գոհունում եմ դէպ եռահատոր Զամչեանցս գէթ ջերմ համբուրելով ամենքիս համար երկոտասան գրեթէ հատորներ ազգային պատմութեան վերայ, դարձեալ պատկերանում է ինձ Հայ ազգի ներկայն և ես չդիմայակերպ անձիւ իերօդլիֆներն սակ կարդում եմ նորից «ինչո՞վ ես մարդ»։

Իրաւ, ընթերցող, պատասխո՞ւ է և քեզ մտատանջ սուօրեայ սահմանավակ կեանքը, մի կողմ թողել անձնական կենցաղս հոգսերն և երեսակայութեամբ նետուիլ քո ազգի անցեալ գեղջկի Փեղանից շատ բան չէ պահանջուում. դու կարող ես առանց որ և է խղճահարութեան վայրկել զգացմունքդ ամենահեշտագին դործոլութիւններն երէկ մի անգամ, սոսկ մի անգամփորձես նայել քեզ վերայ իրրև ազգային մարդ։ Բայց եթէ դու արդէն մտաբերում ես այն օրն երբ բնական օրինաց հպատակող մարմինդ կ'դադրի այլ ևս համակերպուիլ օրուայ կեանք մաշտակարծող աշխարհի պայմաններին հետ և մի ակնթարթում կ'ստիպուես հրաժարուիլ «չուկայական» լեզուներիցդ, և եթէ հատուածած ես արդէն թէ այն չըվանում մինչ դու բաժանուում կանես մարմնոյդ տարրական նիւթերից, Ազգն է որ քո թողած գործերից նիւթ հատաքելով պէտք է վերատեղծէ քեզանից ազգային մի նոր մարդ, ապա ինձ տևելորդ է ասել թէ վաղ կամ անագան քեզ անհրաժեշտ է մտնել ազգային չըվանի մէջ, քեզ անհրաժեշտ է ատանել «ազգային մարդ» անունն եւ եթէ այսօրուանից քեզ ազգային էակ ճանաչել չես վատահանում, հարցնում եմ «ինչո՞վ ես մարդ»։

«Ինչո՞վ ես մարդ» հարցնում եմ ամեն հայից և այս պարզ է որ իմ ձայնը չէ. այդ բնդհանուրս խղճի անզգաք ձայնն է։ Այդ ուզում է ասել ինձ թէ անցել է խլութեան դարը, ձեր լսելեաց անատարերութեան դէմ ազատ բողբում է ձեր ազգային իրաւանց յուսահատ ձայնը։ Ժամանակ է խարտակել ձեր նախապաշարեալ երկիւղի ատրկատուչ դռնները, ժամանակ է մտնել Արեւի դաշտը և սուրբ արեան պնով վատահել «մարդ» անունը։ Թող ձեզանից իւրաքանչիւրն այլ ևս չսպասէ իւր ընկերի օրինակին այլ ինքը վճռէ լինել օրինակ չատերին։ Թող ամեն հայ նախ հասնի իւր Խատհային Հայ երկրի իրաւանց համար պատարագելու և ապա վատահութեամբ ապասէ իւր ՆՀսվմայից առնել կատարեալ վարձատրութիւն։ Այդ ատում է մեզ հատատուկ որ ձերկենաց նպատակը չէ չտկան, ոչ պրավոյն և ոչ գերեզմանն հատատուկ որ տակն ատրը է Հայ երկրի իրաւանց համար նուիրել ձեր ամենաթանկագին արիւնը քան թէ թողել որ Թուրքատրուի Ծառկայ անթարգմանագրիչ հարատահարութեանց տակ և հետևապէս թուրքատրել ձեր ապագայ սերնդի բարգաւկան կազմուածքը. հատատուկ որ ձեր արդի անատարերութեան առիթ կլինի նոյն իսկ ձեր ձեռօք վչացնել ձեզանից յետոյ եկող սերնդի հոգին և մարդկային բոլոր արժանաւորութիւններն, և այս պատճառաւ ապագան պէտք է նայէ ձեր ներկայ անատարերութեան վերայ իրրև անները ոճրագործութեան։ Այդ պարզապէս ատում է մեզ Ժամանակ է Ազգքանդրի գործակալութեան օրօք վայելեցնել ձեր վատահութիւնն և վերջնականապէս վճռել կամ մեռնել կամ գուրս բերել Ռուսաց «չուիկ»-ները նորից չոլալու հարատահարիչ Տաճկի երկրում։ Եւ մինչդեռ Ռուսաց ազատարհատարութեան և քաղաքական գործոց արդի հանգամանքներին բոլորովին հակառակ կլինեը եթէ ապատեի՛ք որ Ռուսաք իրանք հրատարէրէն ձեզ գործելու, մինչդեռ միւս կողմով էլ Եւրոպացում Հայկան խնդրի ուրիչ պատեհութեամբ ազատրութեան առնուելու անյուսալի լինելը գրատական է հայերուս գործելու առիթ չփախցնելու անհրաժեշտութեան ուսած մի և եթէ ելք էնում ձեզ, այն է ՑԵՂԱՓՈԽՈՒԹԻՒՆ Ցեղափոխել ո՛չ թէ խօսքով այլ գործով և միանգամայն գործել Ամենաքաջ Ռուսաց մեծախորհուրդ առածն «Պատ ժէլէզո պակա գարեաչո» (1)։ Թող իւրաքանչիւր հայ ուխտէ նուիրել իւր գաւակն եթէ ունի գաւակ, իւր լումայն, եթէ ունի լումայ, իւր արիւնն, եթէ իսկապէս ունի արիւն։ Թող հայ օրիորդը փոխանակ ատրական բռնատարութեանց համբերելու, պատրաստուի խարոյկի վերայ ելնել հա, «ժաննա-դ-Արք»ը։ Թող հայ երիտասարդն, որի պատրաստ սրեյ դեռ չէ ցամաքած թշնամու արիւնն, իւր քրոջ պատուոյն համար նորից հանէ վարդանները։ Թող հայ հայրեր այս օրից կրծեն իրանց զաւակներին այն պատերազմական հոգւով, որով կրծում էր քաջանուն Թէոդոսեանների Ղարաբաղի հերոսը իւր «ասլան բալասը»ներին։ Թող իւր պատկերի քաջագործութեամբ պարծեցող հայ ուսանողն նշանաբան առնէ ատատութեան երկրի արատագրած տեսնել նատուղձի յետագայ քաւերն.

«Lives of great men all remind us
We can make our lives sublime,
And, departing, leave behind us
Footprints on the sands of time.»

Եւ արանից յետոյ եթէ մեր խղճի ձայնն կհարցնի մեզ «ինչո՞վ ես մարդ», այն ժամանակ ամեն հայ կարող է պատասխանել՝ մարդ եմ նրանով որ ունեմ մարդկային ազատ իրաւունքներ, որ ես ազգային անմահ էակ եմ, որ իմ կենաց նպատակն գուս բարգաւկան է, և իմ մէջ քարոզականը, հոգեկանը կարողանում են իշխել նիւթականին վերայ։

Մաճկեատր 9 Մար. 1886 — ՎԱՐԱՆԴԱԳԵՑ

ՕՐԻՆԱԿ Գ. ՀԱՅՈՒ ՄԸ ԱՆԿԵՂԾՈՒԹԻՒՆԸ

Կ. քաղաքի իալաճիները՝ նշանաւոր են բոլոր Անատօլիի մէջ իրենց մոլեռանդութեամբը և քրիստոնէից դէմ իրենց ցուցուցած տեսլութեամբը։

Եւ ամեն անգամ որ Թուրքիան կռիւ մը կամ կնճիռ մը կտնենայ քրիստոնեայ տէրութեանց մէկուն հետ, ահա հակաքրիստոնէական քարոզները կսկսին մզկիթներուն և «մէհրեսէ»ներու մէջ, իսկ յարձակումները դադրին։

1877—1878 ռուս-Թրքական պատերազմին տակ ժամանակները, ահ ու սարսափ կը տիրէր Կ. քաղաքին մէջ, որովհետև տեղւոյն իալաճիները դիշեր ցորեկ ուրիշ բանի մը վրայ չեն խորհիր, այլ «Դամասկոս»ի կոտորածը նորոգել գոր բայէ ի բայ կըսեն ու կպատրաստեն Հայերուն ի. Ցոյներուն, Ա.յդ միջոցներուն էր որ սատիկ հրամաններ կը գրկուէին Բ.

(1) Տեսի՛ր երկաթի քանի տար է։

Ի ՀԱՅՐԱՊԱՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

1886 փետրվար 28/9 ուրբաթ, Թոմաս

Ներկայ գրութեանս մէջ ուզեցի ձեզ տալ համառօտ տեղեկութիւն մը այն ձեռագրաց վրայ, որոնք ես գտայ Վասպուրականի մէջ եւ որոնք ներկայիս կը գտնուին Մատենադարանին մէջ։ Ես ինքս ալ ոչ մեծ գիտութիւն ունիմ հին ձեռագրաց վրայ, եւ ոչ ալ ունիմ ժամանակ ընդարձակ ուսումնասիրութեան մը համար, որ ինձ կը պահանջուի ամէն ձեռագրի վրայ, որ կ՚ուզեմ ուսումնասիրել։ Ուստի ձեզ կը յանձնեմ միայն այն տեղեկութիւնները, որոնք ես ինքս ձեռագրին վրայ կրնամ տալ, եւ որոնք ինձ կը թուին թէ կրնան ձեզ հետաքրքրել։

Ես ձեզ կը խոստացայ ամէն ամիս մէկ անգամ ձեզ գրել, եւ ահա ես կը կատարեմ իմ խոստումս։ Ես ամիսներ առաջ ձեզ գրեցի, որ Վասպուրականի մէջ գտայ 1400 ձեռագրեր, որոնցմէ 200 չափ ներկայիս Մատենադարանին մէջ են։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։

Ես ձեզ կը խոստացայ ամէն ամիս մէկ անգամ ձեզ գրել, եւ ահա ես կը կատարեմ իմ խոստումս։ Ես ամիսներ առաջ ձեզ գրեցի, որ Վասպուրականի մէջ գտայ 1400 ձեռագրեր, որոնցմէ 200 չափ ներկայիս Մատենադարանին մէջ են։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։

Ես ձեզ կը խոստացայ ամէն ամիս մէկ անգամ ձեզ գրել, եւ ահա ես կը կատարեմ իմ խոստումս։ Ես ամիսներ առաջ ձեզ գրեցի, որ Վասպուրականի մէջ գտայ 1400 ձեռագրեր, որոնցմէ 200 չափ ներկայիս Մատենադարանին մէջ են։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։

***

(1) Տե՛ս «Արմենիա» թիւ 60։

---

(1) Ներ բառերիս մէջ ինչ որ վատ կը տեսնէք, ներեցէք, որովհետեւ ես ինքս ալ գիտեմ, որ վատ է, բայց ի՞նչ ընեմ, որ ես ուրիշ կերպով չեմ գրել սովորած։

ԼՈՍՏՈՑ ՓՈՒՆՋԱՑԻ ՀԱՅՈՑ ՏԱՌ

Ի ՀԱՅՐԱՊԱՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

1886 փետրվար 28/9 ուրբաթ, Թոմաս

Ներկայ գրութեանս մէջ ուզեցի ձեզ տալ համառօտ տեղեկութիւն մը այն ձեռագրաց վրայ, որոնք ես գտայ Վասպուրականի մէջ եւ որոնք ներկայիս կը գտնուին Մատենադարանին մէջ։ Ես ինքս ալ ոչ մեծ գիտութիւն ունիմ հին ձեռագրաց վրայ, եւ ոչ ալ ունիմ ժամանակ ընդարձակ ուսումնասիրութեան մը համար, որ ինձ կը պահանջուի ամէն ձեռագրի վրայ, որ կ՚ուզեմ ուսումնասիրել։ Ուստի ձեզ կը յանձնեմ միայն այն տեղեկութիւնները, որոնք ես ինքս ձեռագրին վրայ կրնամ տալ, եւ որոնք ինձ կը թուին թէ կրնան ձեզ հետաքրքրել։

Ես ձեզ կը խոստացայ ամէն ամիս մէկ անգամ ձեզ գրել, եւ ահա ես կը կատարեմ իմ խոստումս։ Ես ամիսներ առաջ ձեզ գրեցի, որ Վասպուրականի մէջ գտայ 1400 ձեռագրեր, որոնցմէ 200 չափ ներկայիս Մատենադարանին մէջ են։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։

Ես ձեզ կը խոստացայ ամէն ամիս մէկ անգամ ձեզ գրել, եւ ահա ես կը կատարեմ իմ խոստումս։ Ես ամիսներ առաջ ձեզ գրեցի, որ Վասպուրականի մէջ գտայ 1400 ձեռագրեր, որոնցմէ 200 չափ ներկայիս Մատենադարանին մէջ են։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։ Ես ձեզ գրեցի նաեւ, որ ես ուզեցի ինձ համար ալ ունենալ ձեռագրաց ցուցակ մը, որ ինձ ալ օգտակար ըլլայ, եւ ձեզ ալ, երբ ձեռագրաց ցուցակ մը ունենայիք։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ԺԱՄԱԳՐՈՒԹԵԱՆ (1)

ՀԱՅՐ ՍՈՒՐԲ Ի ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ ՎԱՍՊՈՒՐԱԿԱՆ ԺԱՄԱԳՐՈՒԹԵԱՆ

Ի ՀԱՅՐԱՊԱՏ ՀԱՅՐԱՊԵՏԱԿԱՆ ՄԱՏԵՆԱԴԱՐԱՆԻ

1886 փետրվար 28/9 ուրբաթ, Թոմաս

ՄԱՀԱԴՈՑԾ

ԳԵՐ. ԳՐԻԳՈՐ Վ. ԱՐԴԱՊԵՏ ԷՆՖԻԷՃԵԱՆ

Որ մեր հոգեվիճակն ազգակիցներ. ի Հայահաստանեան կառավարութեան ներկայացուցիչն էր, մի տարիէ ի վեր ունեցած հիւանդութենէն չկրնալով ազատուիլ, մեծ յաւով իմացանք որ, վախճաներ է փետրվ. 26/10 մարտի գիշերին։

Գեր. Էնֆիէճեան Տիդրանակերտցի էր և հազիւ 50 տարեկան կար։ 30 տարիէ ի վեր եկեղեցական կարգա. ուած էր և 15 տարիէ ի վեր Հայահաստանեան հայերի գլխաւոր դործիչներէ մին եղած էր։ Թէև անցած ները «Արևելք»էն առնելով հրատարակած էինք թէ Նորին Գերապատուութիւնը Քիւրէղեան Սրբազանի նման վերադարձին Ս. Գայի իրաւասութեան տակ մնալ յանձն առած է, բայց այդ լուր չէ հաստատուած բոլորովին և Գեր. Էնֆիէճեանի անյողդողդ հաստատամտութիւնը ճանչցողները անհաւանական կը համարին։

Գեր. Էնֆիէճեան, հայերէն լրագրէն դատ, քանի մը եւրոպական մի քանի լեզուներն ալ. նաեւ գիտէր և ասոնցմէ զատ ֆրանսերէն ալ կը խօսէր։

Հանգուցեալին կրօնական վերջին արարողութիւնները կատարուած են Բէյրայի Ս. Յովհան Ոսկեբերան եկեղեցւոյն մէջ։

ՎՄԵՄ. ԳՐԻԳՈՐ Լ.Ֆ. ՕՏԵԱՆ

Ուրախութեամբ կիմանանք որ վեր. տէր Օտեան Դրիդոր էֆէնտիի հիւանդութիւնը թեթեւցեր է։ Թիւրքիոյ լրագիրները կը դրեն թէ քիչ առենէն պիտի վերադառնայ Փարիզէն Կ. Գօլիա։

ՖՐԱՆՍԱԿԵՆ ԼՈՒՐԵՐ

Առեւտրական և արուեստագիտական նախարարը այսօր Երեսփոխանական ժողովին պիտի ներկայացնէ 1889 ի ծախսահանդէսին վերաբերեալ ծրագիրը։ Կըսուի թէ Գ. Պէրժէին այդ ցուցահանդէսի նախագահ անուանումը պաշտօնած է։

—«Գաղէթ տը Ֆրանսը»ին «Նօր» լրագիրը վերսկսած է իտա և թըշնամական յօդուածները գրել Ֆրանսայի դէմ, մանաւանդ զօրապետին դէմ։

—1871 Մարտի 18 ի, Քօմիւնի 15դ. տարեդարձը թէ՛ Փարիզի մէջ և թէ՛ գաւառներն, ինչպէս նաև ի Մարսէյլ խնջոյքներով տօնեցին Քօմիւնի կուսակիցները։ Ազմկայոյզ մի միջադէպ չէ պատահած։

—Տըքաղվիլի մէջ գործադուլը կը շարունակէ դեռ, թէև Ֆիլմի, Քօմպ և այլն աշխատութիւնները վերսկսած են մի քիչ։ Զանազան կողմերէ նպաստներ կը հասնին անգործ մնացած բանուորներին։ Մարտ 18 ի տըրուածը մեծ չքեղութեամբ տօներ են Գ. Պասլիի նախագահութեամբ։ Հանրածանօթ անիշխանական Օրիորդ Լուիզ Միշէլ, որ Փարիզի և վերսայլի մէջ առենախօսած ժամանակ ունկնդիրներուն թիւնամանքներին են. Թարկուեցաւ, պիտի երթայ Տըքազվիլ առենախօսութիւններով քաջալերել գործադուլ անողներին։ Մարսէյլի քաղաքապետութիւնը որոշեց. րէկ 1000 ֆր. նպաստ դրկել Տըքազվիլ։

—Կառապած կենդանիներուն խածած. ները դարմանելու և ատոր դէմ առնելի դիմանալու Գ. Բասթէօրի դըտած պատուաստի դրութիւնը տարածելու համար Փարիզի մէջ պիտի հիմնուի «Ինսթիթիւ Բասթէօր» հաստատութիւնը որ միջազգային պիտի լինի և որի համար մինչև այժմ բացուած առորգրութեան գումարը կը հասնի 287,490 ֆրանգի։ Մարսէյլի քաղաքապետութիւնն ալ որոշեց. րէկ 1000 ֆր. դրուիլ այդ հաստատութեան համար։

ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ԽՆԴԻՐ

Օօֆիային եկած տեղեկութիւնները սուտ կը հանեն այն լուր թէ Անգլիան թելադրած է Ալէքսանդր իշխանին որ իրեն դկեանա Րումելիի կառավարիչ անուանումը պահանջած է։ Իշխանն ինք իր նախաձեռնութեամբ գործած է։ Նա համոզուած է որ իւր պահանջ համաձայն է երկու Գուլկարիաներուն չահերին։

—Times կըսէ թէ Ռումելիան իր սպառնական դիրքով հետզհետէ կը հեռացունէ իրմէ իր լաւագոյն բարեկամները։ Եթէ պնդէ պատերազմ պահանջել վերջապէս Եւրոպան ալ իր խօսքով պիտի բռնէ իրեն, թողլով որ ինք իր գլխին ճարացած, իր այդ ընթացքի հետևանքները կրէ։

—Սուտային Ծովածոցին մէջ միացած նաւատորմիղները պիտի մեկնին մօտերս, այլ սակայն չկարծուիր որ յունական նաւահանգիստները պաշարել երթան։

—Կ. Պօլսէն եկած թղթակցութիւնները առանց ստուգութիւնը ևս յայտնելու կիմացունեն թէ զօրապետի բանակցութիւնները կը լինեն Անգլիոյ և Թիւրքիոյ մէջ հետևեալ կէտերի վրայ։ Անգլիան պիտի հեռանայ Եգիպտոսէն։ Ի փոխարէն, Թիւրքիան պիտի տայ Անգլիոյ Միջերկրականի կղզիներէ մին. Հռոդոսը կամ Կրէտէն, կամ միայն Կրէտէի մէկ մասը, որուն համար Անգլիան, բայց ի դրամական անմիջական չահեր տալէ, պիտի պարտաւորի պաշտպանել Թիւրքիոյն և իր տեղ հանդարտ կեցուցանել Ռումելիան։ Կը կարծուի որ Սըր Հուայթ Լերկարաձգած է իւր բնակութիւնն ի Կ. Գօլիս, շարունակելու համար այս բանակցութիւնները։ Սուլթանին հետ յաճախ տեսակցութիւններ կունենայ։

—Մեծ պատութիւնները յանձնարարած են իրենց ներկայացուցիչներուն ի Սոֆիա որ յատկապէս հրատիրեն Ալէքսանդր իշխանին համակերպիլ այն թարէփոխութիւններուն որ պետութիւնները կուզեն համաձայնութեամբ մտցունել Թիւրքօ–պուլկար դաշնագրութեան մէջ։

ԱՐՏԱՍԱՀՄԱՆԻ ԼՈՒՐԵՐ

Թիւրքիոյ ծխախոտի Րէժիի վարչութիւնը մի քանի բարէփոխութիւններ տրած է որոնցմէ մին է նաև 5 դրուշ մանքասատուրք առնել Եգիպտոս ներմուծուելիք Օսմանեան ծխախոտներէն, փոխանակ 10 դրուշի։

—Անգլիական նախարարութեան անդամներէն Գ. Պ. Զամպերլէյն և Բրիվվկան անհամաձայն դտնուելով Գ. Կլատսթընի հետ Իրլանտական խնդրի մասին, կասկած կայ որ նախարարական տագնապ ծագի։

—Մանչեսթերի քաղաքապետութիւնը յայտարարած լինելով բանուորներին թէ այլևս գործ չկրնար տալ իրենց, բանուորները մեծ բազմութեամբ մի ցոյց արեր են երէկ քաղաքային ապարանքին առջև։ Երբ ոստիկանութիւնը ցրուեր է իրենց, գըներսերը մի մեծ վաճառատան ապակիները կոտրտեր են։ Պահական երկիւղը սկսեր է տիրել վաճառականներուն վրայ։

—Ամերիկաէն կը դրեն թէ Քալիֆոլիոյի մէջ (Միսիսիպի նահանգ) բազմաթիւ սևամորթներուն դատաստանը տեւնուած ժամանակ որոնք մեկ սպիտակամորթ սպաննել փորձած էին, յիսուն սպիտակամորթներ յարձակեր են դատարանին վրայ, սևերէն 13 ին սպաններ և չատերուն վիրաւորեր են։

—Աւստրիական կառավարութիւնը Ռուչիլոի սեղանաւորական տունին հետ բանակցութեան մէջ է մի փոխադրութեան համար որով կուզէ ծածկել իր ելմտայոյզի բացը։

ՄՇԵՑՈՒ ՀԵՒՆԿԱՆԴԸ

Վիշերըս ճըկած՝ սըրտով խոնարհեալ,
Տիրասէր հպատակ լինինք ու ծառայ,
Նորա անունը աղօթքով յիշենք,
Խըղճուկ Հայ ազգիս դուցէ մեղքանայ։

Ֆըրտինք—վաստակն մեր տասանորդը
Տանք նորա ղօրքին, որ նա կշտանայ,
Ըլլանք սուլթանի մըտերիմ ճորտը,
Խըղճուկ Հայ ազգիս դուցէ մեղքանայ։

Քաղնա մեր որդոյ անմեղ արիւնով
Հաճոյքի համար սուրը լըւանայ,
Սրտերուս կսկիծն պալենք խընամով,
Խըղճուկ Հայ ազգիս դուցէ մեղքանայ։

Թո՛ղ պարկեշտասուն մեր աղջիկներով
Սուլթանի տրուփոտ պատքը յագենայ,
Մեր ոսկին սերոյ տանինք փչերով,
Խըղճուկ Հայ ազգիս դուցէ մեղքանայ։

Ցուցնունք որ Հայը չէ Տաճկին ոսոխ,
Ա՛յլ բարեացակամ սերտ ընկեր է նա,
Նորա գովողն է և ո՛չ չար խօսող,
Խըղճուկ Հայ ազգիս դուցէ մեղքանայ։

Լուռ կաց, խե՛ղճ Հայ մարդ, սընոտի յոյսեր
Քեզ չատ խաբեցին. էլ մի՛ հաւատալ.
Կ'անցնին ու կերթան չատ ու չատ դարեր,
Հայ ազգիս վրայ Թուրքը չի խըղճալ։

Ինչո՞ւ կը մոռնաս փրկչի սասեը,
«Դուռը չի բախած՝ ոչ ոք չի բանալ»,
«Ո՛վ ըստացել է իւր չի հայցածը»։
Հայ ազգի վերայ Թուրքը չի խըղճալ։

Ազատ լալ կուզես, դիտեմ փափագըդ,
Բայց դու մի՛ յուսալ հասնիլ այդ օրին.
Ո՛ւր է, դու դիտե՞ս, քաղըձդ ու փառքըդ
Ու ազատ կեանքդ։—Ի ծայր քո սուրն. . . .

ՁԱՅՆ ԲԱՐԲԱՌՈՑ ՅԱՆԱՊԱՏԻ

Աստուած վրկայ որ՝ մենք կը յաղթէինք,
Թէ մեկ անձնուրաց մարդ ունենայինք.
Օրէ օր Թուրքը կ'երլէ մեր տղէն,
Տեղըս մարդ չի ծնայ զատ ծըծի տըղէն.
«Հայը ղէնք չունի», կ'ասէ Օսմանլին,
Անտեր թողել է նա մեր հայրենին. . . .
Աստուած վրկայ որ՝ մենք կը յաղթէինք,
Թէ մեկ անձնուրաց մարդ ունենայինք։

Մ'ի թէ ազգային պարծանքը չարժէր—
Ամեն Հայ մեմեկ ոսկի ընծայեր,
Երկուսը՝ մեկ Թուր, երեքը՝ հրացան,—
Որ մոլի Տաճկին անէինք ցիր ցան. . . .
Լուկ այն, որ կուտաք խումի ու թղթի,
Հա՛յդ, ձեղ կը հասցնէր ազգային բաղդի։
Աստուած վրկայ որ՝ մենք կը յաղթէինք,
Թէ մեկ անձնուրաց մարդ ունենայինք։

Ո՛ր կաթողիկոս դըրեց մեկ կոնդակ,
Ո՛ր եպիսկոպոս ցըրուեց հրաւիրակ,
Ո՛ր դիտնականը ձայնը բարձրացուց,
Ո՛ր գօրականը Թուր ու ղէնք վերցուց.
Ո՛վ Հայ ազգասէր՝ ո՛ւր ես, ո՛ր ծակ ես,
Ազգային ղազմունք՝ մի՛թէ դու խակ ես։
Աստուած վրկայ որ՝ մենք կը յաղթէինք,
Թէ մեկ անձնուրաց մարդ ունենայինք։

Ա՛խ, անգարձ կ'անցնի լաւ ժամանակը,
Անփոփոխ կը մնայ մեր դառ վիճակը.
Սլաւոնի ձեռքէն թատրիճած չըղթան
Քեզ պինդ կը կապէ, խե՛ղճիկ Հայաստան. . . .
Բայց լա՛ւ յիշեցէք, առնասէրտ Հայեր,
Որ Փրկութիւնը ձեղնէ շատ մօտ է. . . . .
Եւ ես միշտ կ'ասեմ՝ «Մենք կը յաղթենք,
Թէ մեկ անձնուրաց մարդ ունենայինք։»

ԳԱՄԱՌ—ԲԱԹԻՊԱ

ԾԱՆՈՒՑՈՒՄՆԵՐ

Ա Զ Գ

«Ամէնիա»ի բաժնորդ դրուիլ ցանկացողներուն դիւրութեան համար, ոքոչեցինք նոր բաժնորդագրութիւններն ընդունիլ ևթաքանչիւր ամսի սկիզբն սկսելով։ Նախորդ թիւերն կը ղրկուին անոնց միայն որք յատկապէս փափագ կը յայտնեն։

Ա Զ Գ

Խմբագրատունը փոխադրուած լինելով Vacon փողոց թ. 50, կը խնդրուի ղրկել նամակներն այսուհետև Rue Arménie, 2, այլ պարզապէս հետևեալ հասցէով.

M. PORTOUKALIAN, Rédacteur du journal «Arménia». MARSEILLE (FRANCE).

ՄԱՆՈՒԿ ՄԻՐԱՔՈՐԵԱՆ

ՆԿԱՐԱԳՐԱԿԱՆ ՈՒՂԵՒՈՐՈՒԹԻՒՆ Ի ՀԱՅՍԲՆԱԿ ԳԱՒԱՌՍ ԱՐԵՒԵԼԵԱՆ ՏԱՃԿԱՍՏԱՆԻ

ՏԵՂԱԳՐՈՒԹԻՒՆՔ ՍԱՐԼԷՆ ԵՒ ՉՈՐԼԷՆ ՀՆԷՆ ԵՒ ՆՈՐԷՆ ՊԻՏԱՆԻ ԳԻՏՆՈՒՔ

==

Մասն Ա. Բ. Գ. (առարտ)

Հայաբնակ գաւառաց ընդհ. նկարագրութիւնն, տեղագրութիւնն, աշխարհագրութիւնն, չէն և ամայի վանօրէից նկարագրէին, առանդութիւնք և այլ նիւթեր պարունակող Ազգ. գործ մի է, ամենահարկաւոր և հետաքրքրական դրուածք հրջհայեաց և շատ նուրբ տեսութեամբ արժանի ամեն Հայու յանախակի վերծանութեան։

Կը գտնուի բոլոր դրավաճառաց քովկեդրոնատեղին է Պօլիս Պահէ-գափու հայագործի փառն դէմ Գ. Էֆ. Ձոնեանի վաճառատուն, թիւ 11։

Գինն — Ա. և Գ. մասերն 8 ական, իսկ Բ. մասն 10 դահեկանի։

Վարժարանաց համար դոհացուցիչ զեղչ կը լինի, և յանձնարարութիւնք ճշդիւ կը կատարուին։

ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ Մ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆԻ

Ա. ՀԱՅ ԴԻՒՑԱԶՆՈՒՀԻՄԸ գին 50 սանթիմ.
Բ. ՀԱՅ ԳԻՒՂԱՑԻ » 20 »

Կը ծախուին Փարսէյլ, «Արմենիա» լրագրի խմբագրատունը։

Օտար քաղաքացիներին կը ղրկուի փոստով, երէ վերոյգրեալ գիներով Ֆրանսական, բրքական կամ ռուսական փոստի բղպաղրոշմ դրկեն «Արմենիա»ի խմբագրութեան։

«ՄՇԱԿ» ԼՐԱԳԻՐԸ

Ինչպէս արդէն յայտարարած էինք, Տփղիսի «Մշակ» լրագիրը սկսած է հրատարակուիլ նոր տարու սկիզբէն, խմբագրապետութեամբ Մեծ. Գ. Գրիգոր Արծրունեան։

«Մշակ»ը այս տարի կը հրատարակուի չորեքշաբթի երեք անգամ և տարեկան բաժնորդագինն է, ամեն տեղի համար, ռուսական թղթադրամ 10 րուբլի և կամ ֆրանսական 25 ֆրանկնոց թղթադրամ որ կարելի է ապահովագրուած նամակով ղրկել հմբագրութեան հետևեալ հասցէով.

Rédaction du journal arménien «Mschak». Tiflis (Caucase-Russie).

Պ. Գ. Արծրունեան թէ՛ խմբագրական հմտութիւնը և թէ՛ հայրենասիրական եռանդը հանրածանօթ լինելով, ապագայ կը հայտարինք խօսիլ այդ նկատմամբ և կը յուսանք որ շատեր պիտի փութան բաժնորդ գրուիլ մի այդպիսի կարևոր թերթի, նոյն իսկ իրենց օգտի համար։ «Մշակ»ի վերսկսին հրատարակութիւն մի այնպիսի ուրախառիթ երևոյթ պատճառած է Ռուսահայութեան մէջ որ գանազան քաղաքներէ փութացած են հեռագիրներով յայտնել իրենց չնորհաւորութիւնները «Մշակ»ի խմբագրութեան։

JOHN SARKIS

PAPASIAN

PAPETERIE — LIBRAIRIE

Magasin de Musique

RUE FRANQUE, PASSAGE CRAMER, 1

SMYRNE (Turquie d'Asie)

Fournitures pour Consulats, Agences, Bureaux, Écoles, etc.

Articles pour Photographes ,peintres et ingénieurs.

Cartes Géographiques et maritimes‘ Plans de Smyrne et photographies (vues) de différentes villes de l'Asie-Mineure.

Reliure en tous genres, et Commissoins de travaux d'imprimerie.

Tablaux, Corniches, Baguettes. *Encadrements* avec soin et précision.

Grand assortiment de Musique des plus renommés éditeurs et *Seul Dépôt* des éditions économiques de Ricordi‘ Peters et Litolff.

Instruments à Cordes, Pupitres-musique, Cordes pour Violon, Guitarre, Mandoline et Piano des meilleures fabriques d'Europe, etc.,etc.

On se charge de toutes sortes de Commissions.

Un succès de la France à l'Etranger.

Si les Français à l'etranger soutenaient les produits de la mère patrie avec autant d'enthousiasme que le signataire de cette lettre pour un produit etranger à son pays, la concurrence étrangère ne serait plus à redouter. »Colchester (Angl.) Je viens de recevoir une lettre d'un M. M. de Saint-Aubin (Gironde), qui me fait l'honneur de me demander si je reconnais avoir été soulagé, par vos Pilules Suisses, des maux d'estomac dont je souffrais. Je viens de lui repondre pour lui certifier que tout ce que ma lettre publiait était la verite pure, et que vos Pilules Suisses etaient, sans contredit, les meilleures pilules du monde. Cela est si vrai, que je vous prie de m'en envoyer encore trois boites à 1 fr. 50 la boite. Je les recommande à toutes mes connaissances, et tous ceux qui en prennent en sont satisfaits, surtout un monsieur qui, toutes les fois qu'il me rencontre, ne cesse d'en faire des éloges. Je vous autorise à publier ma lettre et je répondrai toujours avec plaisir aux personnes qui m'écriront. «A.Saint-Aubin,33,Saint-John'sStreet.» A. Hertzog, Phᵉⁿ, 28, rue de Grammont, Paris.

INSECTICIDE BOUVAREL

TORD-BOYAUX

Destruction infaillible des Rats, Mulots, etc.

75 CENT. *la boite.*

d. t. l. pharmies et marchds de couleurs

PIOT FRÈRES, Successeurs de GUERARD et Cie, 28, Rue Ste Croix-de-la-Bretonnerie, Paris

ՏՆՕՐԷՆ—ԽՄԲԱԳԻՐ
Մ. ՓՈՐԹՈՒԿԱԼԵԱՆ
Le Gérant : FÉLIX ENFFANTIN.

ՄԱՐՍԷՅԼ
Հայերէն տպարան Մ. Փորթուկալեանի
Marseille. — Imprimerie du Midi, M. SCHICKLER rue Vacon 50.

IMPRIMERIE DU MIDI

TYPOGRAPHIE

M. SCHICKLER

LITHOGRAPHIE

Rue Vacon, 50. - Marseille

Prix-Courants
Factures
Circulaires Commerciales
Entêtes de Lettres
Enveloppes

Spécialité pour Brochures, Catalogues et Mémoires

OUVRAGES DE LUXE

JOURNAUX DE TOUS FORMATS

Cartes de Visite
et d'Adresse
Lettres de Mariage
et de Naissance
Mandats

LETTRES DE DÉCÈS EN 1 HEURE

Affiches en noir et en couleurs, Prospectus

AVIS. — *La Maison se recommande par la Netteté de son Travail et par la prompte exécution des Commandes*